

Diplomitöö
Yhteis Diplomitöö nro 392227

19. x 40. by kadon

Diplomitöö" viimaa loiguses

E. V.
KÄRTE ELIKOOL
DIPLOMITÖÖKOND

27 194 40
212

Käsu täitmine

1. A 1890/4

Paul Kius
matr. # 14921

by. 30 x 40. gür

Vaadeldes probleeme, mis tõusevad seoses käsutäitmisega, ilmneb, et peamine nõrk laseb siin õigusvastasele käsule. On selge, et õiguspärase käsu õiguspärase täitmise kohta ei teki erilist probleemi, peaaegu sama massab ka õiguspärase käsu õigusvastase täitmise puhul, sest see on väitatu sünteona, kuuludes seega viiosa valdkonda. Kas aga õigusvastaselt antud käsu täitmine on süntegeer või mitte, selles seisab probleemi peamine tuum.

Vaatamata sellele, et õigustvastane käsk omab vähemat tähtsust koristusõiguslikus süsteemis ja teda käsitlekse vastavais õpiraamatuis lühidalt hädakaitse

ja häädaseisundi kõrval kui süüteo negatiivset elementi, on süüri tähelepanud, et viimaseil aastail on vähe probleeme, millest nii palju oleks kirjutatud. Põhjuseks on raskest, mis tekivad õigusvastase käsu metoodilisel käsitlel. Juba näiline vastuvaäksivus, mida sisaldab kohustava õigusvastase käsu mõiste, on saanud komisusriiviks paljudel autoritel. Tundub võimatuva, et seadusandja samal ajal mingisuguse käsu andmist hääks ei kiida ning süüri selle täitmist nõuab.

Edasi kerkib üles küsimus, mis-sugust tähtsust omab õigusvastane käsk käsuandja ja käsusaaja suhtes, et oma kohustuse täitmiseks käsku kordasaatev alluv pole viimival õiguslikult vastutav, on sama

kindel kui see, et peab olema võimalus ülemuse vastutusele võtmiseks. Selle üle aga, kuidas mõlemat ühendada, on dooktriinis väga erinevaid arvamusi.

Lõpuks omab suurt praktilist tähtsust käsutäitmise läbi riivatud kolmanda isiku seisukoht. Kas tohib ta oma isikuliste ja varanduslike huvide kaitses välja astuda või peab ta passiivseks jääma. Ka see küsimus väärrib tähelepanu.

Õigusteaduses leidis õigusvastane käsk juba ammugi tähelepanu. Riigiõiguses käsitleti riigiteenijate ja sõjaväelaste sõnakuriteku küsimust õigusvastase käsu suhtes. Kriminaalõiguse käsitusobjektiks oli õigusvastase käsu läbi ettevõetud teiming. Viimast, mis meid huvitab, käsitletakse

juba 19. sajandi esimesel poolel. Õiguskvastase käsu kohustatavust osalt jaatatakse osalt eitatakse tolleaegseis õpperaamatuis.

Esimesena tegeles õiguskvastase käsu probleemiga van Calker. Tema 1891. aastal ilmunud teos „Die strafrechtliche Verantwortlichkeit für auf Befehl begangene Verbrechen“ oli tööks, mis tähtis probleemii päevakorrale. Edasi väärilb tähelepannu bulgaarlane Girginoff. Girginoff annab valitsevale vaatele, mis tunneb õiguskvastast käsku kui süüteo negatiivset elementi, põhjenduse.

Mõned aastad hiljem M. Z. Mayer tungib ägedalt kallale tolleaegsele valitsevale õpetusele õiguskvastast käsest. Ta pööras erilist tähelepannu õiguskvastase käsu mõistele. Olgugi et tema vaadetele ei saa järgneda,

jääb talle teene, olla õige tee rajajaks teaduslikul uurimisel.

Alates M. E. Mayer'ist, pole lõppenud poleemika. Õigusvastane käsk muutus armastatud dissertatsiooniteemaks. Teda käsitleti niivõrd kriminaalõiguslikust kui ka riigiõiguslikust seisukohtast. Aga kogu kirjanduslike tööde hulgas on siiski vähe neid, mis probleemi edasi aitavad viia.

Käsu mõiste 1)

Käsu mõiste tähenduse kindlakstege-
misel pole tegemist juriidilise uurimise-
ga, vaid uurimisobjektiks on käsk selli-
sena nagu teda igapäevases elus näha-
kse. Selliselt saame järgmise mõiste. Käsk
on tahtavaldus, et keegi teine midagi
teeks või tegemata jäta. See on käsule

1) W. v. Ammon lk. 28 jj.

ühine teiste tahteväljendustega, nagu palve, nõu, ettepanek, soov jne. Käsule pole oluline käsikir vorm, ka pole tarvilik, et käsk oleks antud expressis verbis, ta võib väljenduse leida ka ainult märgis, žestis. (sõjaväes).

Käsule on kõige iseloomulikum, et ta antakse käsuaudja ja käsusaa-ja vahelisel oleval alluvusvahetorra põhjal. Kus elus selliseid alluvusvahetordi esineb, seal on ka käsk. Isa käseb lapsi, ohvitser sõdurid jne. Selline alluvusvahetord on puht faktiline. Pole tarvis õiguslikku tunnustust, et kõnelda käskudest, küll on aga see tähtis käsu õiguspärasuse määramisel, käsu mõiste on see tähtsetu.

Alluvusvahetord võib oma ulatuselt vahest suurem vahest väiksem olla. Vanemlik võim sisaldab näit. endas

laste võiki eluavaldisi. Vastupidiselt
ningi organisatsiooni juhatuse vahe-
kord tema liikmetega haarab ainult
neid asju, mis organisatsiooni peen-
tuvad, mis eluavaldisis ei allu liikmed
juhatusele. Alluvusvaherord võib esine-
da nii era- kui ka avalikõiguses. Kui-
gi eraõiguses põhimõtteliselt on
tegemist võrdsete õigussubjektidega, ei
kõrvalda see süsri teatavais vaherordis
alluvust.

Ei vi ka ka tähtsust alluvusva-
herorra tekkimise viis. See võib olla
loodud seadusega, nagu näit. vanem-
lik võim, põhineda lepingul või ka
puht faktilistel sündmustel, nagu seda
on töövlipéaliku vaherord oma salga-
ga. Lõppkujul võiksime käsu defi-
nitsiooni isitada järgmiselt: käsk on)
teinimg, mille läbi keegi teisele isiku-

le, nende vahel rajaneva alluvusvahet-
korra põhjal, oma taht avaldab, et
ta midagi teeks või tegemata jätaks.

See definitsioon on ammurdav.
Ta ei piirdu ainult individuaalsete,
konkreetsete tegemustega, vaid ta järgi
on ka üldised normid käsud, na-
gu näiteks: „Sa ei pea tapma.“ Siit
näeme, et on käske, mis esinevad
õigusnormide kujul. Ning edasi, et kõik
õigusnormid, mis sumivad või keela-
vad õigusele alluvaid, väljenduvad kä-
suna. Nende käskude iseloomusteks on,
et nad on alati õiguspärased. Õigus-
normina esinedes on nad ühtlasi
ka õiguspärased. Meie probleemile ei
oma nad seetõttu enam edaspidist
tähtsust. Aga mitte kõik üldised kä-
sud ei esine õigusnormidena. Kui puu-
dub õigusnormi iseloom halduskorral-

distel. Nad on alluvale samased ülemu-
se korraldustega, käsudega kitsa-
mas mõttes. Nende mõlemi juures võib
tõusetuda küsimus õiguspärasuse üle.

Õigusvastased ja õiguspärased käsud.
Õiguspärase käsu eeldused.

Suurt õiguslikku tähtsust omab käs-
kude jaotamine õiguspärasest ja õi-
gusvastastest¹⁾. Õiguspärase käskude käsit-
lemisel ei teeki lahkarvamusi, seda
vaideldavam on õigusvastase käsu küsi-
mus. Millal leiab käsk seadusandja
poolt hääskütmist? Põhimõtteline vas-
tus oleks järgmine. Käsk kui tahterakt
on käsuandja toiming. Toimingute
õiguspärasus määratakse toimija koh-
ta maksimate normidega. Selle järgi

1) W. v. Ammon lk. 32 jj.

tuleb käsu õiguspärasust otsustada
n iride k suandmist korraldavate  i-
gusnormide järgi. K se on õigus-
pärane, kui käsuandja nii käskis,
kuidas ta n skida tohtis või pidi,
 igusvastane, kui ta teisiti käskis.

 igusnormid mis korraldavad
k suandmist on väga mitmekesised.
 raldatase käsu formaalse ja ma-
teriaalse õiguspärasuse kohta käivaid
 igusnorme, ehki teisiti, käsu for-
maalseid ja materiaalseid õigus-
p rasuse seldusi. Formaalse selduste
puhul on meil tegemist rohkem k -
su vormiga, käsuandja ja k susaa-
ja isiruga, materiaalse puhul roh-
kem käsu sisuga.

Esimese formaalse seldusena esi-
nel nõue, et käsuandja ja k susaa-
ja vahel oleks õiguslikult tunnustatud

alluvusvahetõrd. Õiguspärase käsu mõiste juures tulevad sellised käsud eraldada, mis põhinevad oletataval või õiguslikult tunnustataval alluvusvahetõrval. Sest kui seadusandja ei tunnusta, et kahe isiku vahel oleks alluvusvahetõrd, ei anna ta õiguslikku tunnustust ka antud käskudele.

Teisena esineb nõue, et käsk oleks antud ettekirjutatud vormis, ei valmista raskusi. Võib näitena teatud alluvusvahetõrva juures kõrvikelt käskudele või teatud käskude liigilt nõuda kirjalikku vormi. Püüduks sellisel juhul nõutav vorm, on käsk vaatamata sisule, õigusvastane. On käskel selliste suhtes pole ette nähtud kindlat käskvormi, siis võib käsku anda nii kirjalikult, suuliselt kui ka märkidega.

Kolmandana esineb nõue, et käsk peab olema antud käsuandja seadus-

liku pädevuse (pädevuse) piirides. See on tingitud valitsemisaparatuuri laialatuslikkusest. Takistamatu asjatoimetuse huvides on isikute tegevusele tõmmatud teatud piirid. Astutakse üle nende piiride, puudub seaduslik pädevus ja ühes sellega ka käsutõiguspärasus.

Neljäs eeldus: antav käsk peab kuuluma käsusaaja pädevusse. Igal alluvusvahetorral on oma kindel sisse. Tõrvingud milleks alluv on kohustatud, on kindlatesse, kord laienvatesse, kord kitsamatesse piiridesse asetatud. Näiteks lapse kohustused ulatuvad palju kaugemale, õigemini pole nii kindlalt piiritletud, kui seda on näiteks ametniku tegevussfäär. Igal ametnikul on täiesti kindlad ülesanded, sekretär sooritab näit kantselei tööd jne. Kui need viimastele tehakse ülesanded, antakse

käsk toimetada vahistamist, siis määrab ta otsukohe, et käsk ei kuulu tema kompetentsi, et käsk on õigusvastane. Toimingu kriteeriumiks võttes, võime igal üksikjuhul otsustada, kas toimingu, millega ülem alluvalt käsu läbi kohustab, on selline upida ta täitma peab. Siin on tegemist käsu välise küljega, ilma lähema kontrollita silmapaistvale käsu omadustega, kuna materiaalse õiguspärasuse juures on tegemist käsu "sisemiste" omadustega.

Et käsk oleks õiguspärane, siis peavad formaalsete eelduste kõrval esinema ka materiaalsed eeldused. Neid pole võimalik nii lihtsalt grupppeerida kui formaalseid, kuid siiski esinevad ka siin mitmed liigid.

Reeglipäraselt oleme käsuvandja õigus või kohustus käsutada teatavate

W. v. Annon lk. 39 jj.

faktiliste objektiivsete eelduste olemas-
olust. Pole neid fakte, siis antud käsk
on õigusvastane. Kuid seadusandja
võib teha käsu õiguspärase ole-
vaks mitte objektiivsetest faktilistest eel-
dustest, vaid nende oletatavast esinemis-
est psüühikas. Sellisel juhul pole käsk
ainult siis õiguspärane, kui tõesti on an-
tud objektiivsed faktid, vaid juba siis,
kui käsuandja neid antuna näeb.

Käsuandmise eeldusena võib esineda
ningi teatud kahtlus. Juhul kui seda-
gi varistatavas teos kahtlustatakse, või-
dakse teda vahistada. Käsu õiguspära-
sus ei ole siin sellest, kas vastav isik
tõesti on teo toime pannud. Ka süütu
vastu võib anda õiguspäraseid mi-
nimaalprotsessuaalseid korraldusi. Eel-
dused on siin, et vahistatavat teos
kahtlustatakse.

Edasi tuleb mainida juhte, kus käsuaudja on volitatud teatavate eelduste juures andma kohaseid või vajalikke käsk. Kui eelmistel juhtudel käsuaudjal kerkis küsimus, milline peab olukord olema, et võiks anda teatavat käsku? siis siin - millise käsu võin ma anda teataval olukorral? Siiski pole see vahel nii oluline. Mõlemil juhul on küsimus selles, kas on olemas vastavad eeldused käsuaudmiseks. Varade, et kohusepärane olukorra hindamine oleks otsustava tähendusega, ei pea paika. Käsk, mis antud olukorrale on täiesti vastav, ei muutu seeläbi kõlbmatuks, et käsuaudja olukorda pealiskaudselt hindas. Ja vastupidi, ei muutu kõlbmatu käsk käsuaudja kohusearunduse läbi sobivaks. Käsuaudjale peab jätama siin teatav vaba-

dus, ulatus mille piirides ta vabalt
käskida võib. Mitte sobivuse maxi-
mum pole nõutav käsu õiguspärasu-
sks. Samuti vajalikke käsude kor-
ral pole mõeldud absoluutset vaja-
dust.

Kohustava õigusvastase käsu tunnustamise võimalus 1)

Kas on kohustav õigusvastane käsk
üldse mõeldav? On selge, et õigusvas-
tane käsk ei oma sellist alluvuse kohus-
tust kui õiguspärane. Sest kui seadus-
andja mõne käsu kõrvale heidab, siis
ei riida ta ka hääks selle käsu jäl-
ginist, väärimata nõudmisest. Tüüset
poolt kervib aga küsimus, on siis kõik
õigusvastased käsud ilma kohustava
jõuta. Kas puudub käsu õigusvastalisuse

W. v. Annusa lk. 45 jj.

tõttu tal tingimata kohustav jõud. Meie
ei või seda mõtleमततult jävatada. Roo-
ma pater familias võis orjadele käne
anda, mille täitmine tõi endaga kaasa
õigushüvede rikkumisi, ori oli neid
süüsi kohustatud täitma. Muudugi po-
le selle näite tõendusjõud suur, sellena
on ta liig kaugel meist ja samuti
on käsusaaja õiguslik positsioon tei-
ne kui tolleagset orjal. Jäab küsida,
kas ka praegu on mõeldavad kohus-
tavad õigusvastased käsud?

Kohustav õigusvastane käsk on
kindlasti reeglivastane nähtus, kuid kas
ta täiesti võimatu on, selle üle võib
vaielda. Tuleb lahutada teineteisest kä-
suandmise ülennuse poolt ja käsutäit-
mine alluva poolt. Ühe toimingu kee-
lamine seadusandja poolt ei tarvitse
vel olla teise toimingu keelamine.

Ex bibl. univ. Tur.

Seadusandja võib expressi verbis ree-
lata teatava räsü andmist, aga siis-
ri ta järgimist nõuda. Mitte et sea-
dusandjale seeläbi tekki tagajärg
vastuvõetav oles, vaid kuna ta tahab,
et alluv alistuks ülemuse käsule.

Lähemalt vaadates leiame, et
selline seadusandja seisukoht polegi
mii mõistmatu. Talle võib tähtis olla,
et toiminguid tema poolt tunnustatud
alluvusvaherorras leiaksid riiset ja
täristusteta täitmist. See on aga siis
võimalik kui käsuandja käsud riie-
nelt ja täpselt täidetakse. Sellis on-
gi tarvilik, et alluvad järgiks kõi-
ri või vähemalt teatud liiki ülemu-
se poolt antud käske, ka siis, kui
nad neid õigusvastastes peavad, ise-
gi siis, kui nad on õigusvastased?
Selle sammu peab seadusandja astu-

ma, kui ta ei talva ohustada õigus-
päraste käsude täpset täitmist. Õigus-
vastasele käsule pole antud kohustav
jäänd mitte selle pärast, et ta oleks sea-
dusandjale vastu võetav - see oleks
vastolus õiguse olemusega - vaid kuna
seadusandjale õiguspäraste käsude
riire sooritamine tähtis on. Tuleb va-
lida kahest pahest väiksem, nimelt
pahedest mis tekkivad õigusvastase
käsu sooritamisest ning teiselt poolt
õiguspärase käsu mittetäitmisest.

Kindlasti pole õigusvastane käsk nor-
maalne näht, ta on erandjuhtum.
Seadusandja tunnustab teda seal,
kus riire käntäitmine on eriti täht-
tis ja kus hädakoht, et õigusvastaseid
käske antakse on väikene.

Õigusvastase käsu tunnustamine riigiteenistuses. 1)

Selle küsimuse üle on terve rida teooriaid. Absoluutne sõnakuluse teooria mille järel käsusaaja peab võrre käsu täitma, olgugi nad õigusvastased, on tänapäeval igaljuhul. Ta sobis hästi absolutismi ajastul, kuid mitte 20. sajandil. Sama marsab ka remonstratsiooni teooria kohta. Selle teooria järel võib alluv, kaheldes käsu õiguspärasuses, teatada sellest käsuaudjale, jääb see aga endisele seisusekohale, on ta kohustatud ilmutingimatuult käsu täitma. Nii näeme, et lõpptulemusel remonstratsiooni teooria vähem ~~erineb~~ erineb absoluutsest.

Valitseva vaate järel on käsu-

---

1) W. v. Ammon lk. 68 jj.

saaja kohustatavuse otsustajaks talle antud käsu õiguspärasus. See põhinõte esineb aga mitmel erineval kujul. Käsitledes kaht peamist vaadet, näeme siin, Laband'i oma, põhinõbe õiguspärase käsu eelduste eraldamisel formaalseteks ja materiaalseteks. Ainult esimeste kontrolli kuulub käsusaajale, kõiki formaalseid õiguspäraseid käskke peab ta täitma. Põhineb aga mõni formaalsetest eeldustest, on ta õigustatud ja kohustatud käsu täitmisest keelduma.

Teise teooria (Loening) järgi ei tule arvestada mitte ainult formaalseid, vaid ka materiaalseid eeldusi. Mõlemi teooriaga koos käib käsu kohustatavusega, käib käsusaaja kontrollimisõigus ja -kohustus, seetõttu nimetatakse neid ka for-

maalse ja materiaalse kontrolli-
õiguse teooriaiks. Kahtlemata on kont-
rolliõiguse teooriaid palju õiget, kuid
neil on ka puudusi.

Vaadeldes lähemalt materiaalse
kontrolliõiguse teooriat, näeme et ta
puhtakujulisel läbiviimisel kaun-
taks riigiaparatuuri tegevus. Kui kä-
susaja tahaks võimude talle antud
käsude täieliku kontrolli teostada,
siis leiaks ta vaevalt aega oma töö-
lises ülesandes, käsutäitmisel. Tal
võib puududa võimalus käsude põh-
jalikus kontrollis, kuna ta põhjusi
millest käsu õigusjärgsus on
tunne. Ka võib täielik kontroll üle-
tada käsusaja võimuse taseme. On
selge sel pool öeldust, et on vajalik
kontrolliõigust kuidagi piirata.
Kuid teiselt poolt ei suuda ka for-

maalse kontrolliõiguse teooria meid rahuldada. Selle teooria puhtakujuline läbiviimine toors tagajärjeks, et käsud, millele õigusvastalisus on selgesti nähtav, omavad siiski kohustava jõu, isegi siis kui käsusaraja kindlasti teab, et antud käsu sihiks on kuritöö sooritamine.

Mõlemi teooria põhivõiga seisab selles, et nad kõike alluvaid mõõdavad ühise mõõdupaevga, et nad tahavad anda väga mitmesugustele juhtudele ühe lahenduse. Vaadet, et inssirute riigiteenijate gruppide juures õigusvastasest käsu kohustatavus erinevalt võib piiratud olla, leiame Otto Mayeri juures. Oma töös räägib ta ametlikust iseseisvusest teatavate ametite juures, kus esineb mitte ainult formaalne, vaid ka materiaalne kontrolliõigus. Eriti selgelt on see

isile toodud Pütri'i poolt: alluv ei
pea ainult formaalset, vaid ka ma-
teriaalset õiguspärasust kontrollima, va-
tavalt omava ameti iseloomule ja amet-
tegevuse viisile. Selles seisabki proble-
mi lahendus. Pole õige eelmiste teo-
riate seisukoht, et igal riigiteenijal
on sama kontrolliõigus, puudutagu
see siis formaalset või ka materiaalset
õiguspärasuse eeldust.

Kuigi nägime, et ei pea paika
vaade, nagu omaksid kõik kâsu-
saajad võrdset kontrolliõigust, tuleb
siiski vaadelda, kas ei leidu mingit
üldist põhimõtet, mis rehtiks kõikide
kâsusajaate kohta. Sellers võime võt-
ta, et igal alluval on kohustus kon-
trollida vähemalt talle antud kâsu
formaalseid õiguspärasuse teooriaid
eelduseid. Tavaliselt on need sellist

lihtsat laadi, et ka alamad amet-
nikud ilma raskesti seda kon-
trollida võivad. Näenda näeme, et ka
riigiteenijatele on siduvad õigusvasta-
sed käsud ja nimelt sedavõrra, kui-
võrra alluva kontrolliõigus ei ulatu
neude õigusvastasusele. Kontrolliõiguse
ulatus oleks aga üksiku ameti ise-
sisvusest tõmmatud piiridest.

Kuid me võime veelgi piira-
ta õigusvastase käsu kohustatavust.
Alluvale võib täiesti ilmselt olla, et
käsk on õigusvastane, kuigi tal pole
kohustist seda kontrollida. Näiteks
on antud käsk vahistada Jaan X-i
asemel Juhvan X. Kas on alluv, kes
tunneb tõelist olukorda, kohustatud või
õigustatud Juhvan X vahistama? See
tõhiks vaevalt vastata kehtivale õi-
gusele. Praegusel juhul ei ulatu

nüel alluva kontrolli õigus ja -kohustus vahistus käsu andmise eeldustele. Tahes teda aga siiski käsu kohustatavusest vabastada, võime seda teha ainult sel teel, et tunnustame käsud, millele õigusvastanus on alluvalle ilmus, silmnähtav, kohustavat jõude mitteomavateks. Seega õigusvastased käsud on seevõrra siduvad, kui võrra käsusaaja ei tunne ega pea ka tundma nende õigusvastasust.

Õiguspärasuse teooria 1)

Üldiselt tunnustatud norm, et õigusliku kohuse täitmine pole süütegu, õigusvastane, peab maksimust omaa ra teimingute kohta, mis siduva õigusvastase käsu tõttu korra saadetud. Õigusliku korra ter-

1) H. v. Amman lk. 82 jj.

viiklusest suuresti erinev oleks norm,
mis käseb seda täimingu täita,
mida teine norm keelab. Norm, mis
käsusaajat sunnib täitma õigus-
vastast käsu, loob erandeid nor-
midest, millistest käsusaaja üle astus,
kui käsk poleks talle sidur. Seega
käsusaaja poolt õigusvastase käsu
tõttu võrda saadatud täimingu on
õiguspärane. Siiski peame tegema
riitsunduse siduva õigusvastase kä-
su täitmise õiguspärases tunnusta-
mise juures. Ta on õiguspärane,
kui ta võrda saadetakse alluus-
kohuse täitmiseks. Kuid alluuskohu-
se õiguspärase täitmise tõttu ei pruugi
tekkunud tagajärg veel õigus-
pärane olla.

Õigusvastase käsu täitmi-
se kohustus on tekkunud järgmis-

tel kaalutlustel. Õiguspärasete käsude
riire täitmise huvides peidi taganema
õigusvastaste käsude täitmisest hoi-
dumine. Selle tagajärjel tegutses ka
õigusvastase käsu rordasatja õigus-
päraselt. Sellest ei tekki aga seadus-
andjal ilurtingimatut vajadust tun-
nustada ka selle käsu tagajärjel
tekkinud olukordi õiguspäraselt.
Kui käsuandja poolt antud siduva kä-
su sumil on toimunud näiteks
vargus, siis ei lepi seadusandja sel-
lega, et kannatare oma ajast il-
ma jääb, vaid ta hoolitseb selle est,
et endine olukord jälle seatud saaks.
Sellest näeme, et õigusvord hindab
negatiivselt õigusvastase käsu täit-
mise läbi tekkinud olukordi, et
see on õigusvastane.

Selle tõttu omab õigusvas-

tane käsk, kui süüteo negatiivne üld-
element nagu erilise seisukoha teis-
te süüteo negatiivsete elementide seas.
Toimingu ja selle läbi tekkinud
olukorra erinev hindamine, on teis-
tele süüteo negatiivsetele elementidele
võõras. Kuid süüte pole seepärast
vajalik teada teistest hoopis erinevalt
käsitleda. Seisab ju süüteo nega-
tiivse elemendi olemus erandi loo-
mises õigusnormist, selles, et toimingu
mis muudu oleks normivastane, niid
aga on õiguspärane. Seepärast
võime vaadelda kohustavat õigus-
vastast käsku, kui ehtsat süüteo
negatiivset elementi, mille olemas-
olu teiste süüteo negatiivsete ele-
mentide seas on õigustatud.

Õigusvastane väärtehting Kriminaalseadustikus

Kuidas on õigusvastase väärtehtingu rünnak lahendatud tehtingus õiguses? Vastavalt KRS § 44¹⁾ on asutud seisukohale, et õigusvastase väärtehtingu täitmine on ainult teatavas ulatuses ja teatavatel eeldustel käsitletav süüteona. Teanise rõhu on KRS asetanud formaalsetele eeldustele, mis ka arusaadav, kuna nende kontrollimine ei tekita rasqasi. Punduvad väärtehtingule formaalsed eeldused, on täitmine käsitletav alati süüteona.

Kuidas peab toimima alluv, et vabaneeda vastutusest õigusvastase väärtehtingu täitmise puhul? Val. korv. seadus § 44²⁾ annab selleks lähemaid juhtnõore. Alluv, leides et ülema

---

1) RT 1929, 56, 396

korraldus on seadusvastane, teatab sellest kirjalikult ülemusele. Jäeb käsundja oma korralduse juurde, siis pöörab ta selle kirjalikult täitmisele, sel juhul see täidetakse üleva vastutusel.

Kui aga käsk vastab formaalsele eeldusele, kuid on õigusvastane materiaalsete eelduste puudumise tõttu, siis sellise käsu täitmine pole käsitletav süüteona, vältimatuks kui ta ei sisalda „midagi lausa kiritegeliseks“. Ka siin on mõeldud raskustele, mis võiksid materiaalsete eelduste kontrolli juures tekkida ja seetõttu osutatud sellisele, mil olemasolu on silmnähtav.

---

2) Seaduste Kogu I köide
RT 1938, 39, 351

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

2) *[Faint, illegible text]*
RT 1938, pp. 881-882